

דָּרַשׁ דָּרַשׁ מִשֶּׁה וְהִנֵּה שָׂרָף וַיִּקְצֹף עַל-אֶלְעָזָר וְעַל-אַיִתָּמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן הַנּוֹתָרִים
לֵאמֹר: מִדּוּעַ לֹא-אֲכַלְתֶּם אֶת-הַחֲטָאִת בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים
הוּא וְאַתֶּה וְנָתַן לָכֶם לִשְׂאֵת אֶת-עֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
הֵן לֹא-הוֹבֵא אֶת-דָּמָהּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר
צִוִּיתִי: וַיְדַבֵּר אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הַקְרִיבֹנוּ אֶת-חֲטָאֵתְךָ וְאֶת-עֲלֹתֶךָ לִפְנֵי
יְהוָה וַתִּקְרָאנִי אֹתִי בְּאֵלֶיךָ וְאֲכַלְתִּי חֲטָאֵת הַיּוֹם הַיֵּיטֵב בְּעֵינַי יְהוָה: וַיִּשְׁמַע
מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אֶהֱרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם: דַּבְּרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר ו ש ש י

דש"י

פרק יא

א. אל משה ואהרן. למשה חמר שיחמר להקריב:
לאמור אלהם. חמר שיחמר להלעזר ולהיתמר. אז חינו
חלף לחמר להשקח? פשהו חומר: "דברו חל בני
ישחל", הכי דבור חומר להשחל, הא מה חני מקום
"לחמר חלהם?" לבנים, להלעזר ולהיתמר:
ב. דברו אל בני ישראל. חת פלם השנה להיות שלוחים
בדבור זה, לפי שהשוו בדמימה וקבלו עליהם גזרת
המקום מחלה: זאת החיה. לשון חיים, לפי שישחל
דבורים במקום ורחיין להיות חיים, לפיכך הבדלים
מן הטמאה וגזר עליהם מוות, ולחמות לח חסר כלום.
משל לדופא שנגנע לבקר חת החולה וכו', כדחיתח
במדכש רפי תנחומא (ו) [משל למה הדבר דומה? לדופא
שהלך לבקר שני חולים, ראה אחד מהם שהיה בסכנה,
חמר לבני ביתו: תנו לו כל מאכל שהוא מבקש. ראה
האחד שעתיד לחיות, חמר להם: כך וכך מאכל יאכל,
כך וכך לא יאכל. חמרו לדופא: מה זה, לזה חתה
חומר יאכל כל מאכל שהוא מבקש, ולחחר חמרת לא
יאכל כך וכך? חמר להם הדופא: לזה שהוא לחיים
חמרתו לו זה חבול וזה לא תחבל, חבל חותו שהוא
למיתה חמרתו להם כל מה שהוא מבקש תנו לו, שחינו

ג. אכול תאכלו אותה. היה לכם לחלה חף על פי
שחתם חוננים: כאשר צויתו. לכם במנחה (לעיל פסוק יב):
יד. וידבר אהרן. חין לשון 'דבור' חלף לשון עו, שחמר:
"וידבר העם" וגו' (במדבר כא. ה). חפשי משה קצף על
חלעזר ועל חיתמר וחרון מדבר? הא ידעת שלח חיתה
חלף מדת כבוד, חמר: חינו בדיו שיהא חבינו יושב וחני
מדברים לפניו, וחיו בדיו שיהא תלמיד משיב חת רבו.
יכול מפני שלח היה בחלעזר להשיב? תלמוד לומר:
"ויחמר חלעזר הפהן חל חגיגי הנביא" וגו' (ס לז. כא). הכי
בשכרה דבר לפני משה ולפני הנשיחים. זו מנחתו בסכרי
של פנים שני (ספרי זוטא לז. כא). הן היום הקריבו.
מהו חומר? חלף חמר להם משה: שחא זרקתם דמה
חוננים, שחונן שעבד חלף חמר לו חתין: ובי הם הקריבו
שם הדיוטות? חני הקדחת, שחני פהן גדול ומקריב
חונן: ותקראנה אתי באלה. חפלו לח חיו המניס בני,
חלף חר קרובים שחני חיד להיות חונן עליהם חלפל,
בגון כל החמורים בפלשת פהנעס (להלן כא. ג-ד) שהפלו
מטמא להם: ואכלתי חטאת. וחס חכלת, "הייטב"
וגו': היום. חבל חננית לילה מתה. שחין חונן חלף יום
קבחה: הייטב בעיניו ה'. חס שמעת בקדשי שעה, חין לך
להקל בקדשי דורות:
כ. וייטב בעיניו. חוקה, ולא פוש לומר: לח שמעת:

ט. וישעיר נחשון, ישעיר ראש חלף. ומפלן לח נשקר
חלף זה. ונחלקו בדבר חכמי ישראל: יש חומרים מפני
טמאה שגעה פו נשקר, ויש חומרים מפני חננית נשקר,
לפי שהיא קדשי דורות, חבל בקדשי שעה סמכו על
משה שחמר להם במנחה: "ואכלה מעות" (לעיל פסוק יב):
דרש דרש. שתי דרישות - מפני מה נשקר זה, ומפני
מה נחבלו חלו: כך היא בתורת פהנעס (פירק ג. כ). על
אלעזר ועל חיתמר. פשטיל פדורו של חתין, הפך פניו
כנגד הפנים ובעס: לאמור. חמר להם: השיבנו על דברי:
יו. מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש. וכי
חון לקש חכלה? ונהל שפיה! ומה חומר "במקום
הקדש"? חלף חמר להם: שחא חון לקלעים יחלה
ונפסלה? כי קדש קדשים הוא. ונפסלת ביוצא. וזה
חמר לו: לחו. חמר להם: החיל ובמקום הקדש חיתה,
מדוע לח חכלתם חותה? ואתה נתן לכם לשאת וגו'.
שהפנים חוכלים ובעלים מתפפים: לשאת את עון
העדה. מפחו למדנו ששעיר ראש חלף היה, שהוא
מכפר על עון טמאת מקדש וקדשי, שחטאת שמיני
וחטאת נחשון לח לכפרה פחו:
יח. הן לא הובא וגו'. שחלו הובא היה לכם לשקפה,
כמו שחמר: "וכל חטאת חסר יובח מדמה" וגו' (לעיל

DISCUSSION

sacrificial flesh when in a period of mourning (see Zevachim 15b-16b, 101a; Rashi). The presentation of this incident sheds an interesting light on the nature of the sacred and the Temple, as well as on the individuals involved in it. Certain spontaneous deviations from the ordained service are considered a

strange fire, a breach of the sacred for which one is severely punished, while other deviations, no less personally motivated, are granted divine approval. Specifically, Aaron's strong intuition that it would be inappropriate for him and his sons to partake of the sacrificial flesh, despite the lack of any divine instruction to that end,

is granted divine approval and ultimately established as permanent law. This incident offers insight into the balance between the requirement to fulfill all divine commands in all their details, and the need for people to sincerely address new realities and to respond appropriately to them.

- 2 **Speak to the children of Israel, saying: These are the living beings that you may eat, from all the animals^D that are on the earth, terrestrial animals.**
- 3 **Any animal that has hooves.** Unlike dogs, cats, bears, or lions, a kosher animal is hooved, its feet are covered with a hard, hornlike covering that grows on the end of the foot.²³ **And specifically if the hooves are split,** like those of sheep, goats, and cows; **and if, in addition to this, it brings up the cud,^B it regurgitates its food and chews it a second time, among the animals; that you may eat.^B**

Hooves that are not split

Split hooves

- 4 **However, these you shall not eat from those that bring up the cud, and from those that have hooves, that is, they fulfill one criterion or the other, but not both: The camel, because**

Foot of a camel

Hyrax

Hare

Wild pig

it brings up the cud, but it does not have hooves. The camel walks on several very soft toes, and therefore **it is impure to you** and its consumption is prohibited.

- 5 **And the hyrax,^B which lives in rocky terrain in Israel and other regions, you may not consume, because it brings up the cud but it does not have hooves.** Although the hyrax does not in fact have four stomachs like ruminant animals, it chews in a manner that makes it appear as if it chews its cud. With regard to its feet, while there are nails that resemble hooves at the ends of its toes, it does not have one hoof that includes multiple toes, and consequently **it is impure to you.**
- 6 **And the hare,^B which is recognizable from close up, as some hares are domesticated, because it appears as if it brings up the cud but it does not have hooves, and it is therefore impure to you.**
- 7 **And the pig,^B because it has hooves, and its hoof is split, like those of kosher animals, but it does not chew the cud at all. Consequently, it is impure to you.**
- 8 **From their flesh you shall not eat, and their carcasses you shall not touch.^D** The Sages derive from other verses that the latter prohibition applies only to one who wishes to enter the Temple or handle consecrated items, e.g., during a festival pilgrimage,²⁴ since one may do so only when ritually pure. **They are impure to you^D** in both senses of the term, their consumption is prohibited, and their carcasses impart ritual impurity upon contact.

DISCUSSION

11:2| **These are the living beings [*hayya*] that you may eat from all the animals [*behema*]:** In later generations, a *behema* was defined as a domesticated animal, while a *hayya* was defined as an undomesticated animal. In the Bible, however, these two terms sometimes overlap or are similar to one another, and they have a broader meaning. This verse indicates that a domesticated animal may also be included in the category of *hayya*. *Hayya* even includes

creeping animals and birds (see Genesis 1:28, 8:1). On the other hand, the verse indicates that *behema* is a broad term that includes all living creatures, in particular the various species of mammal (see Deuteronomy 14:4–5, 32:24; Proverbs 30:30; *Hullin* 70b–71a).

11:8| **And their carcasses you shall not touch:** Although the Sages explain that this prohibition applies only to one who wishes to

handle consecrated items (see *Rosh HaShana* 16b; Rashi; Ba'al HaTurim; see also *Sifra* 10:4; Ibn Ezra), the plain meaning of the verse seems to prohibit touching the carcasses of non-kosher animals altogether. This discrepancy can be understood in light of the fact that the Israelites did not eat non-sacred meat while in the wilderness (see Deuteronomy 12:20–21; Rashi ad loc.). Rather, they had to sacrifice an animal in the Tabernacle and consume its

זאת החיה אשר תאכלו מכל-הבהמה אשר על-הארץ: כל וּמִפְרֹסֵת פְּרֹסָה וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת פְּרֹסֵת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ: אֲךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמִּפְרֹסֵי הַפְּרֹסָה אֶת־הַגֹּמֶל בִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפְרֹסָה אֵינְנוּ מִפְרֹסֵי טִמְאָה הוּא לָכֵס: וְאֶת־הַשֶּׁפֶן בִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפְרֹסָה לֹא יִפְרִיס טִמְאָה הוּא לָכֵס: וְאֶת־הָאֲרָנְבֶת בִּי־מַעֲלַת גֵּרָה הוּא וּפְרֹסָה לֹא הִפְרִיסָה טִמְאָה הוּא לָכֵס: וְאֶת־הַחֲזִיר בִּי־מִפְרֹסֵי פְרֹסָה הוּא וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת פְּרֹסָה וְהוּא גֵרָה לֹא־יִגְדַּר טִמְאָה הוּא לָכֵס: מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ טִמְאִים הֵם לָכֵס:

רש"י

ח | מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ. חיון לי חלח חלח, שחר בהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה, מננו? חמרת קל וחמור: ומה חלו? שיש בהן קצת סימני טהרה חסודות וכו': מִבְּשָׂרָם. על בשרם בחזקה, ולא על עצמות ועורן וקציעם וטלפיהם: וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ. יכול יהו ישרחל מזהרים על מנע נבלה? תלמוד לומר: "חמור חל הפהגים" וגו' (להלן כו, ח). פהגים מזהרין ואין ישרחל מזהרין. קל וחמור מעתה: ומה טמאת מית חמורה לא הזיקה בה חלח פהגים, טמאת נבלה קלה לא כל שכן? ומה תלמוד לומר "לא תגעו"? בקבל:

סדוקות מלמעלה ואין ססועות ומקבלות לגמרי, שמלמטה מחברות: מעלת גרה. מעלה ומקחה החכל ממעיה ומחוקת חותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק: גרה. כך שמו, ויתכן לתתו מגזרת: "מים הנערים" (שמואל ב' יד, יד), שהיא נגד חחר הפה. ותרגומו: "פסחא", שעל ידי הגרה החכל נפסח ונמוח: בַּבְּהֵמָה. תבה ותרקה היא לדקשה, להחיר חת השליל הנמצא במעני חמו: אֹתָהּ תֹאכְלוּ. ולא בהמה טמאה. והלא בחזקה היא (להלן פסוק ח)? חלח לעבד עליה בעשה ולא תעשה.

לחיים]: זאת החיה. מלמד שהיה משה חוזר בחיה ומקחה חותה לגרחה: זאת תחכלו: וזאת לא תחכלו: "חית זה תחכלו" וגו' (להלן פסוק ט) - חף בשקצי המים חוזר מפל מין ומין ומקחה להם. וכן בעור: "חית חלה תשקע מן העור" (להלן פסוק יג) וכן בשקצים: "וזה לכס הטמא" (להלן פסוק כט): זאת החיה... מכל הבהמה. מלמד שהבהמה בכלל חיה:

ג | מִפְרֹסֵת. פתרגומו: "סדיקח". פרסה. פלגט"ח בלעו: וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת. שמקבלת מלמעלה ומלמטה בשתי צדדיה, כתרגומו: "ומטלפון טלפיו", שיש שפסוקתיו

BACKGROUND

11:3 | **Brings up the cud:** This refers to a ruminant animal, an animal with four stomachs. Such an animal swallows its food for the first time after little or no chewing, and it descends into the first and second stomachs, the rumen and the reticulum, where it ferments and is broken down. The food is then regurgitated by the animal and chewed for a second time, after which it descends to the third and fourth stomachs, the omasum and the abomasum.

That has hooves and the hooves are split, and brings up the cud among the animals, that you may eat: These animals belong to the order Artiodactyla, and are also known as even-toed ungulates. The majority of the animals of this order are permitted for consumption.

11:5 | **Hyrax [shafan]:** Because this creature is mentioned in Psalms (104:18) and Proverbs (30:26) as an animal that lives in rocky terrain, it is therefore accepted to identify the *shafan* as the rock hyrax, *Procavia capensis syriaca*, which can be found in the cliffs of Israel. The rock hyrax is roughly 50 cm in length and weighs between 2 and 5 kg. Although it looks somewhat like a giant rodent, the rock hyrax actually belongs to a family of

animals related to elephants. Some have identified the *shafan* with the hare. There is also an opinion that the identity of the *shafan* is unknown, and that it may even be extinct (see Rabbi Samson Raphael Hirsch).

11:6 | **Hare:** The hare, *Lepus capensis*, is the most common rodent mammal in Israel. It grows to a length of about 50 cm, weighs 4 to 5 kg, and has long ears. The reddish-brown and gray color of its fur allows it to camouflage itself to blend in with the ground. Like the hyrax, the hare moves its mouth in a manner that makes it appear as if it chews its cud (see Rabbi David Zvi Hoffman).

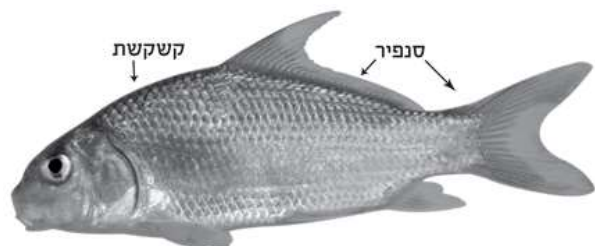
Pig: This refers to the wild boar, *Sus scrofa*, a large animal from the pig family. It can grow up to 1.5 m long and 1 m tall. Its body is hairy and covered with stiff bristles. The wild boar is omnivorous and will eat almost anything, including vegetation, birds' eggs, chicks, small rodents, and even carcasses. Unlike ruminants, it has a single stomach. The wild boar is common in northern and central Israel, in marshes, thickets, and agricultural areas. Reminders of pig bones have been uncovered in almost all non-Israelite settlements in Israel.

DISCUSSION

flesh as sacrificial meat. It is understandable, then, that in the context of consuming meat, the prohibition against coming into contact with an impure carcass was stated to the generation of the wilderness with regard to all impure carcasses (see 15:31, 17:16).

They are impure to you: Until now, the chapter has dealt mainly with mammals that either have hooves or chew the cud. Animals that do not have hooves but walk on their paws, a category that includes most mammals, are prohibited for consumption. Below, the Torah states that their carcasses also impart ritual impurity through contact (verse 27).

- 9 **This you may eat from everything that is in the water: all things that have fins^B and scales^{DB} in the water**, even if they fall off when the creature is removed from the water.²⁵ Whether such a creature is **in the seas, or in the rivers, those you may eat.**

Signs of a kosher fish

- 10 **And all things that do not have fins and scales in the seas and in the rivers, of all small creatures that swarm slowly in the waters, and of all the living creatures that are in the water**, whether they are fish, such as eels and most cartilaginous fish, or whether they are not fish, e.g., marine mammals such as

whales or dolphins. With regard to all these creatures that do not have scales, whether they ascend upon land or not, **they are a repugnance to you.**

- 11 **They shall be a repugnance to you, you shall not eat from their flesh, and their carcasses you shall detest.** There is an opinion that the requirement to detest their carcasses indicates a prohibition against commercial activity involving creatures prohibited for consumption.²⁶
- 12 The verse reiterates: **Anything that does not have fins and scales in the water**, which includes most water creatures, **is a repugnance to you.**
- 13 **And these you shall detest** and distance yourselves from them, **among the fowls;^D they shall not be eaten, they are a repugnance: the griffon vulture,^B and the bearded vulture,^B and the lappet-faced vulture.^{BD}**
- 14 **And the kite,^B and the buzzard^B after its kind.** The prohibition against consuming the falcon does not apply to a specific bird but to a group of birds of similar or identical species. The Gemara states: There are one hundred non-kosher birds in the east, and they are all species of *ayya*.²⁷

Griffon vulture

Lappet-faced vulture

Black kite

European honey buzzard

DISCUSSION

11:9 | **This you may eat from everything that is in the water, all things that have fins and scales:** The two criteria put forward in the verse, fins and scales, are unique, among all sea creatures, to the superclass of bony fish, Osteichthyes (see Avoda Zara 39a, 40a; Rambam, Sefer Kedusha, Hilkhot Ma'akhalot Assurot 2:12). A fish that does not have scales at all, or whose scales are not actual scales, e.g., the shark, whose skin is covered in placoid scales, which are hard, tooth-like structures that cannot be peeled from the skin itself, is non-kosher (see Hullin 66). The classification of certain kinds of fish is uncertain, and these fish have been the subject of discussion and debate over the generations.

11:13 | **And these you shall detest among the fowls:** Unlike the Torah's instructions with regard to mammals and fish, the Torah does not provide definitive signs of a kosher bird. Rather, the Torah presents a list of non-kosher birds that constitutes only a minority of all birds (see Hullin 63b). In general, birds of prey, whether large or small, are prohibited for consumption (see Hullin 59a, 61a).

The Sages sought to uncover general principles in order to establish definitive signs for differentiating between kosher and non-kosher birds, but these signs are incomplete. It can be assumed that birds that possess some of the signs mentioned by the Sages are kosher, but this does not mean that every bird that lacks

these signs is non-kosher. The only birds that are certainly kosher are the ones listed in the Torah, and even here lies a measure of uncertainty, as tradition has not definitively identified all the birds mentioned in the Torah's list. Even when the Israelites were living in Israel in the early generations, not all the non-kosher birds were known, and this is all the more true so after the exile (see Hullin 61a, 63b).

The griffon vulture [nesher] and the bearded vulture [peres] and the lappet-faced vulture [ozniyya]: The precise identifications of the *peres* and the *ozniyya* were already unknown in the period of the Mishna, and opinions are divided with regard to the identity of the *nesher* as well (see Hullin 61a, 63a; Tosafot ad loc.).